

Opetus- ja kulttuuriministeriölle

Kirkkopalvelut ry:n lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi oppivelvollisuuden laajentamisesta ja siihen liittyvistä muista asiakirjoista

Opetus- ja kulttuuriministeriö on pyytänyt lausuntoa hallituksen esityksestä uudeksi oppivelvollisuuslaiksi ja muista siihen liitetyistä asiakirjoista. Marinin hallitusohjelman (2019) tavoitteena on, että jokainen peruskoulun päättävä suorittaa toisen asteen koulutuksen. Tavoitteen saavuttamisen keinoiksi on otettu valmisteluun oppivelvollisuuden laajentaminen. Oppivelvollisuus päättyisi ehdotuksen mukaan, kun henkilö täyttää 18 vuotta tai kun hän on hyväksytysti suorittanut ylioppilastutkinnon tai ammatillisesta koulutuksesta annetussa laissa tarkoitetun tutkinnon tai niitä vastaavan ulkomaisen koulutuksen. Oppivelvollisuutta voisi suorittaa perusopetuksen jälkeen myös uudessa tutkintoon valmentavassa koulutuksessa (TUVA) tai kansanopistojen oppivelvollisuuskoulutuksessa. Oppivelvollisuuden laajentaminen edellyttää toisen asteen koulutuksen maksuttomuutta (OKM: <https://minedu.fi/oppivelvollisuuden-laajentaminen>). Opetus- ja kulttuuriministeriö on pyytänyt lausuntoa em. valmistelua koskevasta hallituksen esityksestä ja esitykseen liittyvistä muista valmisteluaineistosta 15.6.2020 mennessä.

Kirkkopalvelut ry – Seurakuntaopisto

Kirkkopalvelut ry toimii luterilaisen kansankirkon yhteydessä ja sen työkaluna suomalaisessa yhteiskunnassa. Palvelemme ihmisiä ja yhteisöjä. Olemme koulutuksen järjestäjä ja oppilaitosten ylläpitäjä, sosiaalipalvelujen tuottaja ja hyväntekeväisyystoimija.

Seurakuntaopisto on Kirkkopalvelut ry:n ylläpitämä oppilaitoskokonaisuus, jonka sateenvarjon alla on ammattiopisto (Seurakuntaopisto), kansanopisto (Luther-opisto) ja opintokeskus (Agricola-opintokeskus). Olemme myös perusopetuksen ja VALMA-koulutuksen järjestäjä. Oppilaitoksemme on monialainen ja valtakunnallinen koulutuspalveluiden tarjoaja, jonka vahvuutena ovat hyvinvoinnin-, kasvatuksen-, ohjauksen- ja palvelun asiantuntijuus, sosiaalieettinen arvo-osaaminen ja kulttuurinen monimuotoisuus. Toimimme viiden maakunnan alueella ja noin kahdellakymmenellä eri paikkakunnalla. Yhteisömme rakentuu moneen eri kansallisuuteen ja useaan eri uskontokuntaan kuuluvista ihmisistä. Järjestämme koulutusta myös maahanmuuttajille sekä vaikeasti vammaisille ja monenlaisista erityistä tukea tarvitseville opiskelijoille. Olemme monikulttuurinen ja moniuskon- toinen yhteisö, jonka juuret ovat luterilaisen kirkon kristillisessä arvoperustassa.

Kirkkopalvelut ry esittää lausuntonaan seuraavaa:

Kirkkopalvelut tukee hallituksen esitystä oppivelvollisuuden laajentamisesta

Koulutuksen tasa-arvolla tarkoitetaan usein pyrkimystä siihen, että jokaisella on mahdollisuus kouluttautua niin pitkälle kuin omat voimavarat riittävät henkilökohtaisen taustan tai varallisuuden sitä estämättä. Tämä tulkinta tasa-arvosta on sosiaalisen tasa-arvon ajatus (equality). Tämä periaate on ohjannut suomalaisen koulutusjärjestelmän kehitystä aina 1960-luvulta lähtien. Oppivelvollisuuden laajentamisen yhteydessä on jäänyt vähäiselle huomiolle tasa-arvon sellainen ulottuvuus, joka korostaa tasa-arvoon liittyviä yksilökohtaisia oikeuksia.¹

Perustuslain sivistyksellisissä oikeuksissa määritelty oikeus saada kykyjensä ja erityisten tarpeidensa mukaista opetusta kuvastaa tasa-arvon yksilöllisyyttä ulottuvuutta (equity). YK:n yleismaailmallisen ihmisoikeuksien julistuksen 26. artiklan kolmas pykälä korostaa tasa-arvon tätä puolta todetessaan, että ”Vanhemmilla on ensisijainen oikeus valita heidän lapsilleen annettavan opetuksen laatu.” Yksilöllisistä tarpeista nouseva oikeus valita oma koulutuspolkunsaa, on yksi tasa-arvon yksilöllinen ulottuvuus.

Tasa-arvoisuuden yksilöllisen ulottuvuuden mukaan jokaisella on oikeus yksilölliseen ja hänen omia vahvuuksiaan tukeviin koulutuksellisiin ratkaisuihin. Elämme ajassa, jossa yksilöllisyys ja vapaus elää omannäköistä elämää, ovat valtavirtaa. Yhteiskunnan koulutusjärjestelmän rakentamisen lähtökohdaksi ei riitä tasa-arvon sosiaalinen ulottuvuus (tasa-arvo eri sosiaalisten ryhmien välillä). Poliittisessa toiminnassa pyrkimys sosiaaliseen tasa-arvoon on siis tarkoittanut muun muassa kaikkien lasten kouluteiden yhdenmukaistamista. Nämä toimenpiteet on suomalaisessa poliittisessä keskustelussa viime vuosina esitetty toimimattomiksi ja riittämättömiksi. Koulutiellä parhaiten ja pisimpään viihtyvät koulutettujen perheiden jälkeläiset. Opetus- ja kulttuuriministeriön mukaan (2012, 11) ”Nykyinen rakenne, vaikkakin tarjoaa kaikille mahdollisuuden opiskelijoille maksuttomaan tutkintotavoitteiseen koulutukseen, ei näytä enää kaventavan eri väestöryhmien välisiä eroja koulutukseen osallistumisessa ja tutkinnon suorittamisessa.”² Tämä kouluttautumisen periytyminen on edelleen lisääntynyt tullessa 2020-luvulle. Koulutusjärjestelmässämme tulisi siis olla enemmän valinnanmahdollisuuksia, jotta YK:n ihmisoikeuksien julistuksen 26. artiklan kolmas pykälä voisi toteutua. Hallituksen esitys uudeksi oppivelvollisuuslaiksi ja siihen liittyvät muut säädökset lisäävät koulutusjärjestelmämme tasa-arvoa ja yksilöllisiä valinnanmahdollisuuksia.

¹ Erkanevat koulutuspolut (2014) – Koulutuksen tasa-arvon tila 2010-luvulla Suvi Pulkkinen & Johanna Roihuvuo [TOIM.]. SYL. Kasper OY, Espoo.

² Erkanevat koulutuspolut (2014) – Koulutuksen tasa-arvon tila 2010-luvulla Suvi Pulkkinen & Johanna Roihuvuo [TOIM.]. SYL. Kasper OY, Espoo.

Koulutusjärjestelmässämme on tämän vuosikymmenen aikana tehty isoja uudistuksia. Oppivelvollisuuden uudistus on yksi osa tätä muutosten kokonaisuutta. Samanaikaisesti jatkuvan oppimisen uudistusta rakennetaan varhaiskasvatuksesta aina korkeakoulujärjestelmään saakka. Monipuoliset maksuttomat mahdollisuudet aktivoivat ihmisiä uusintamaan ja täydentämään osaamistaan. Koulutuspolitiikkaa on katsottava kokonaisuutena: Jatkuvan oppimisen hankkeen onnistuminen lepää sen varassa, että turvaamme kansalaisille riittävät perustaidot ja valmiudet. Uudistamisen tärkeys vain korostuu pandemian jälkeisessä ajassa, jossa työllisyys on saatava nousemaan ja lainojen maksukykyä rakennettua. Uudistuksen tärkeys on nostettu yhtenä keinona myös äskettäin julkaisussa Vesa Vihriälän raportissa. (Talouspolitiikan strategia koronakriisissä. Vihriälä, Vesa; Holmström, Bengt; Korkman, Sixten; Uusitalo, Roope (2020-05-08).

- Kirkkopalvelut pitää erittäin tärkeänä, että oppivelvollisuus uudistus etenee valmisteluaika-
kautena ja tulee voimaan elokuussa 2021.

Kansanopistot ja kansanopistoverkosto oppivelvollisuuskoulutuksen järjestäjänä

Hallituksen esityksen mukaan oppivelvollisuus päättyisi, kun nuori täyttää 18 vuotta tai kun hän suorittaa ylioppilastutkinnon tai ammatillisen tutkinnon. Ennen toiselle asteelle siirtymistä oppivelvollisuutta voisi suorittaa kansanopiston pitkillä linjoilla, joissa noudatetaan Opetushallituksen määräyksen mukaisia opetussuunnitelman perusteita. Oppivelvollisuutta voi suorittaa myös uudessa tutkintoon johtavassa koulutuksessa (TUVA).

- Kirkkopalvelut pitää erittäin hyvänä, että oppivelvollisuutta voi jatkossa suorittaa monimuotoisesti ja siinä voidaan huomioida kunkin oppijan yksilölliset tarpeet. Erittäin tärkeää on, että kansanopistojen rooli tässä uudistuksessa ja hallituksen esityksessä on tunnistettu.

Suomen Kansanopistoyhdistyksen selvityksen mukaan 61 kansanopiston ylläpitäjää ovat valmiita järjestämään oppivelvollisuuden laajentamiseen liittyvää pitkäkestoista kansanopistokoulutusta. Kirkkopalvelujen Luther-opisto toimii tällä hetkellä neljällä paikkakunnalla. Kirkkopalvelujen lisäksi myös joillakin muilla ylläpitäjillä on kansanopistokampus usealla eri paikkakunnalla. Tämän takia potentiaalinen, kansanopistoista muodostuva oppivelvollisuuskoulutusta järjestävien verkosto on esitettyä laajempi. Kansanopistot voivat tarjota oppivelvollisuuden laajentamiseen valtakunnallisen palvelumallin.

- Pidämme tärkeänä, että kaikilla kansanopistoilla on ilman erillistä lupahakumenettelyä mahdollisuus järjestää kansanopiston oppivelvollisuuskoulutusta. Näin saadaan rakennettua kattava ja laaja valtakunnallinen oppilaitosverkosto, joka takaa yksilöllisen tasa-arvon ja vapaan hakeutumisoikeuden. Perusopetuksen opinto-ohjaajien on tällöin helppo löytää oppilaille yksilöllisiin tarpeisiin sopiva lähikoulu oppivelvollisuuden suorittamiseen.

Opetuksen järjestäminen

*"Ihmisten voimaannuttaminen on yhteiskunnallisten instituutioiden tärkeimpiä tehtäviä."... "Suomeen pitäisi rakentaa elämäntakeskukset eikä vain osaamiskeskukset."*³
(Lainaus Sitran julkaisusta: Muutoksen Suomi. s. 43-45.)

Kansanopistot ovat monimuotoisia ja yhteisöllisiä oppimisympäristöjä, joiden sosiaalipedagoginen työote vahvistaa nuorten elämäntaitoja ja osallisuuden kokemusta. Tällaiset oppimisympäristöt ovat hyviä kasvu-ympäristöjä erityisesti nuorille, jotka hakevat lisävahvistusta omille urasuunnitelmilleen. Kansanopistossa opiskelu on sisäoppilaitosmuotoista, mikä tutkimuksien mukaan edistää nuorten omaehtoista oppimista: *"Toimiva internaattipedagogiikka ohjaa elämän hallinnan taidoissa ja opettajien ammattitaito oppimisen ja ajattelun taidoissa. Yhteiskuntamme tulisi käyttää hyväkseen nämä vahvuudet kansalaistensa hyvinvoinnin ja perustaitojen vahvistamisessa"*. (Koivunen Hanna-Kaisa. 2019, s. 52).⁴

- Kirkkopalvelut pitää tärkeänä kansanopistojen sisäoppilaitosmuotoisuuden hyödyntämistä oppivelvollisuuskoulutuksen opetuksen järjestämisessä. Uudessa kansanopiston oppivelvollisuuskoulutuksessa on tärkeää korostaa sosiaalista vahvistumista, oppimistaitojen kehittymistä sekä oman elämän suunnittelutaitoja vahvistavia pedagogisia ratkaisuja. Kansanopiston oppivelvollisuuskoulutuksen rahoituksen on katettava täysimääräisesti sisäoppilaitosmuotoisen koulutuksen kustannukset. Tässä on otettava huomioon myös ohjaushenkilöstön kustannukset.

Maksuttomuuden näkökulmasta on huomioitava opiskelijoiden hyvinvointipalveluiden saatavuus myös kansanopiston oppivelvollisuuskoulutuksessa.

- Oppivelvollisuuden laajentuessa kansanopiston opiskelijoihin, on opiskelijahuollon palvelut turvattava myös heille vastaavassa laajuudessa kuin lukiossa tai ammatillisessa koulutuksessa opiskeleville. (Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013, 1 §)

Erityiset opetusjärjestelyt

Hallituksen esityksessä ja siihen liittyvissä perusteluissa todetaan, että opintojen kesto olisi yksi vuosi. Tästä voitaisiin poiketa, mikäli ylläpitämisluvassa pääasiallinen koulutustehtävä on järjestää koulutusta vaikeasti vammaisille. On hyvä, että perusteluissa on kansanopistojen kohdalla mainittu kaksi erityiskansanopistoa. Kirkkopalvelujen voimassa olevassa Luther-opiston ylläpitämisluvassa osana koulutustehtävää, on vaikeasti vammaisille järjestettävä koulutus. Erityiseen koulutustehtävään perustuva koulutustarjontamme on noin 1700 opiskelijaviikkoa lukuvuodessa.

³ Muutoksen Suomi (2008). Ihmiset muutoksen tekijöinä, instituutiot ihmisten tukijoina (toim.) Antti Hautamäki. Lönnberg painot, Helsinki.

⁴ Opinnollinen kuntoutus kansanopistojen kehittäjänä. Koivunen Hanna-Kaisa. Tampereen yliopisto. Kasvatustieteiden tiedekunta. Kasvatustieteiden pro gradu -tutkielma. 2018.

- Kirkkopalvelut pitää tärkeänä ja esittää, että opistoilla, joilla on ylläpitämisluvassaan erityisenä tehtävänä osana koulutustehtävää järjestää koulutusta vaikeasti vammaisille, on mahdollisuus järjestää oppivelvollisuuskoulutusta myös tälle kohderyhmälle. Esitämme, että jokaisen vaikeasti vammaisen osalta voitaisiin poiketa koulutuksen vuoden kestävästä enimmäiskestosta kansanopistojen oppivelvollisuuskoulutuksissa. Lisäksi maksuttomuuden periaatteen mukaisesti näiden opiskelijoiden rahoituksen perustana tulee olla korotettu valtionosuus. Tämä on tärkeää tasa-arvon, yhdenvertaisuuden ja vapaan hakeutumisoikeuden periaatteiden toteutumisen vuoksi.
- Kirkkopalvelujen kaikissa oppilaitosmuodoissa on vahva kokemus maahan muuttaneiden opiskelijoiden luku- ja kirjoitustaidon opetuksen järjestämisestä. Pidämme tärkeänä, että maahanmuuttajien kotouttamislain mukainen luku- ja kirjoitustaidon koulutus lisätään lakiluonnokseen yhtenä mahdollisuutena oppivelvollisuuden suorittamista.
- Kirkkopalvelut ry:llä on pitkät perinteet erilaisten nivelvaiheen koulutuksien järjestämisestä. Näihin eri rahoitusmuodoilla järjestettyihin koulutuksiin on aina sisältynyt perusopetuksen päättöarvioinnin numeroiden korottaminen. Esitämme, että siirryttäessä uuteen tutkintokoulutukseen valmentavaan koulutukseen (TUVA), johon nykyiset nivelvaiheen koulutukset yhdistetään, tulee varmentaa, että opiskelijalla säilyy edelleen mahdollisuus korottaa peruskoulun päättötodistuksen arvosanoja. Tämän tulee olla mahdollista myös kansanopistojen oppivelvollisuuskoulutuksissa opiskeleville. Arvosanojen korotusmahdollisuus on juuri tälle kohderyhmälle erittäin tärkeä.

Muut esitykset

Lausunnon kohteena olevassa esityksessä (taloudelliset vaikutukset) kansanopistojen toteuttaman oppivelvollisuuden laajentamisen koulutusten opiskelijamäärää esitetään rajattavaksi 650 opiskelijaa/vuosi. Rajaus ei ole koulutuksen saatavuuden kannalta kannatettavaa. Lisäksi se on oppivelvollisuuskoulutuksen järjestäjien tasavertaisuuden näkökulmasta ongelmallinen. Rajaus loukkaa eri oppilaitosmuotojen välistä järjestäjäneutraaliteettia.

- Kirkkopalvelut esittää enimmäismäärän 650 poistamista lain perusteluosasta. Opiskelijamäärän tulee olla palvelutarpeen mukaan määriteltävissä.

Esityksessä on myös kytketty kansanopistojen opiskelijaa kohti saatava valtionosuus muiden kansanopistojen ylläpitäjien opiskelijaviikkomääriin. Kytkeä, jossa yhden ylläpitäjän hyvä vetovoimaisuus ja sen seurauksena suuri suoritemäärä rajoittaisi toista ylläpitäjää, ei ole mahdollinen.

- Kirkkopalvelut esittää, että seuraava lause poistetaan lain perusteluista: ”Jos koulutusta järjestettäisiin enemmän kuin mihin talousarviossa oleva määräraha riittää, laskisi se koulutukseen myönnettävän rahoituksen tasoa kaikilta ylläpitäjiltä.”

Kirkkopalvelut ry kiittää mahdollisuudesta lausua hallituksen esityksestä oppivelvollisuuden laajentamiseksi.

Lisätietoja

Helena Ahonen, KT
Kirkkopalvelut ry, rehtori
040 537 0999
helena.ahonen@seurakuntaopisto.fi

Lausunnon keskeinen sisältö:

1. Kirkkopalvelut pitää erittäin tärkeänä, että oppivelvollisuus uudistus etenee valmisteluajataulussa ja tulee voimaan elokuussa 2021.
Perustelut: Tasa-arvon, erityisesti tasa-arvon käsitteen yksilöllisen ulottuvuuden toteutuminen. Koulutuspolitiikkaa on katsottava kokonaisuutena: Jatkuvan oppimisen hankkeen onnistuminen lepää sen varassa, että turvaamme kansalaisille riittävät perustaidot ja valmiudet. Uudistamisen tärkeys vain korostuu pandemian jälkeisessä ajassa, jossa työllisyys on saatava nousemaan ja lainojen maksukykyä rakennettua.
2. Kirkkopalvelut pitää erittäin tärkeänä, että oppivelvollisuutta voi jatkossa suorittaa monimuotoisesti ja siinä voidaan huomioida kunkin oppijan yksilölliset tarpeet. Erittäin tärkeää on että, kansanopistojen rooli tässä uudistuksessa ja hallituksen esitystekstissä on tunnustettu.
3. Pidämme tärkeänä periaatetta, että kaikilla kansanopistoilla tulee olemaan ilman erillistä lupahakumenettelyä mahdollisuus järjestää kansanopiston oppivelvollisuuskoulutusta.
4. Pidämme tärkeänä kansanopistojen sisäoppilaitosmuotoisuuden hyödyntämistä oppivelvollisuuskoulutuksen opetuksen järjestämisessä.
5. Oppivelvollisuuden laajentuessa kansanopiston opiskelijoihin, on opiskelijahuollon palvelut turvattava myös heille vastaavassa laajuudessa kuin lukiossa tai ammatillisessa koulutuksessa opiskeleville. (Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 1287/2013, 1 §) (Peruste: yhdenvertaisuuden periaate)
6. Esitämme, että kaikkien -ylläpitäjistä riippumatta, vaikeasti vammaisten osalta voitaisiin poiketa koulutuksen vuoden kestävästä enimmäiskestosta. Lisäksi maksuttomuuden periaatteen mukaisesti näiden opiskelijoiden rahoituksen perustana tulee olla korotettu valtionosuus. (Peruste: yhdenvertaisuuden periaate, vapaa valinnanoikeus)
7. Esitämme, että maahanmuuttajien kotouttamislain mukainen luku- ja kirjoitustaidon koulutus lisääntyy lakiluonnokseen yhtenä osana oppivelvollisuuden suorittamista.
8. Esitämme, että siirryttäessä uuteen tutkintokoulutukseen valmentavaan koulutukseen (TUV), johon nykyiset nivelvaiheen koulutukset yhdistetään, tulee varmentaa, että opiskelijalla säilyy edelleen mahdollisuus korottaa peruskoulun päättötodistuksen arvosanoja.
9. Esitämme enimmäismäärän 650 poistamista lain perusteluosasta. Opiskelijamäärän tulee olla palvelutarpeen mukaan määriteltävissä.
10. Esitämme, että seuraava lause poistetaan lain perusteluista: ”Jos koulutusta järjestettäisiin enemmän kuin mihin talousarviossa oleva määräraha riittää, laskisi se koulutukseen myönnettävän rahoituksen tasoa kaikilta ylläpitäjiltä.”